

ПРИКАЗ ЗАКОНА О КЛИМАТСКИМ ПРОМЕНАМА

Након што је неколико година био у фази нацрта, дуго очекивани Закон о климатским променама (“Службени гласник Републике Србије” бр. 26/2021) (у даљем тексту: Закон) је угледао светлост дана. Ово није први пут да одредбе о климатским променама постају део домаћег законодавства с обзиром на чињеницу да је Закон о заштити ваздуха (“Службени гласник Републике Србије” бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 – др. закон) који је усвојен 2009. године садржао нешто већи број одредби које су се односиле на климатске промене поред других прописа који су такође садржали ове одредбе укључујући ту и Закон о потврђивању Кјото Протокола уз Оквирну конвенцију Уједињених нација о промени климе (“Службени гласник Републике Србије”, бр. 88/2007 и 38/2009 – др. закон), Закон о потврђивању Споразума из Париза (“Службени гласник Републике Србије” бр. 4/2017) и друге ратификоване међународне конвенције које се баве климатским променама. Међутим, до доношења Закона, прописи о климатским променама нису били на систематичан начин уређени у српском законодавству и због тога је његово доношење системски важно у даљем стратешком развоју прописа за борбу против климатских промена.

Законодавац истиче три основна разлога за доношење Закона: 1) успостављање система за смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште (у даљем тексту: GHG) и прилагођавање на измењене климатске услове; 2) испуњење обавеза према међународној заједници, тачније Оквирној Конвенцији УН о промени климе и њеног Споразума из Париза; и 3) усклађивање

домаћег законодавства са правним тековинама Европске уније (у даљем тексту: ЕУ). Из садржине самог Закона и имајући у виду сврху његовог доношења наведени разлози би се могли ставити у службу основног циља Закона – уређивања система за ограничавање емисија GHG. Овај циљ се детаљно разрађује у трећем члану Закона док се у другом члану Закона јасно одређује који гасови спадају у GHG (угљендиоксид (CO₂), метан (CH₄), азотсубоксид (N₂O), флуороугљоводоници (HFCs), перфлуороугљеници (PFCs), и сумпорхексафлуорид (SF₆) и азот трифлуорид (NF₃)) и наглашава се да се Закон примењује на емисије GHG изазване људском активношћу и секторе и системе изложене утицајима климатских промена. Наведене одредбе Закона су битне јер се њима јасно ограничава опсег деловања Закона и исте се морају имати у виду приликом његовог читања и коришћења од стране експерата који се баве климатским променама.

Једна од битних одредби је и члан 18. Закона којим се прописује да се мере за ограничење емисија GHG могу спроводити кроз програме и пројекте у оквиру Механизма чистог развоја. Оваква одредба је већ постојала у Закону у заштити ваздуха и механизам чистог развоја се раније спроводио у Републици Србији, али је несумњиво значајно да се оваква одредба нашла у секторском Закону а опсег њене практичне примене ћемо сагледати када се на глобалном нивоу одлучи о судбини механизма чистог развоја, можда већ на глобалној конференцији о климатским променама у Глазгову текуће 2021. године.

Закон је предвидео низ одредби које се тематски односе на: 1) доступност података о економичности потрошње горива и емисијама CO₂ у вези са продајом нових путничких возила, 2) мониторинг, извештавање и верификација емисија GHG из постројења и ваздухоплова, 3) систем за мониторинг и извештавање о националним емисијама GHG, 4) пројекције емисија GHG из извора и уклањања помоћу подземних складишта као и 5) систем за извештавање о политикама, мерама и пројекцијама емисија GHG. Међу наведеним тематским целинама од посебног значаја су одредбе које уређују поступак издавања дозвола за емисију GHG оператеру постројења као првог и основног корака за успостављање система ка смањењу емисија GHG. Такође, све наведене одредбе су значајне јер је њиховим доношењем Република Србија ускладила своје законодавство са бројним прописима ЕУ у области климатских промена, што представља значајан корак у остваривању борбе ка ниско угљеничном друштву.

Међутим, иако је Закон прописао читав низ претходно наведених значајних механизма у борби против климатских промена, један од предуслова за његово ефикасно спровођење је да државни органи и организације усвоје одговарајуће секторске политике и мере из делокруга своје надлежности, како се и наводи у члану 4. Закона. Такође, битно је да се у што краћем разумном року донесу и одговарајући подзаконски акти који ће омогућити примену Закона за који је законодавац одредио генерални рок од годину дана. Законодавац је одредио и неколико дужих рокова као на пример: за доношење стратегије нискоугљеничног развоја и програма прилагођавања на измењене климатске услове рок је две године од ступања Закона на снагу. На тај начин је и основ за примену осталих одредби одложен за исто време. Такође, приликом издавања, дозвола за емисију GHG није стављена у однос са интегрисаном дозволом, али је ова међузависност наведена приликом измена дозволе за емисију GHG. Исто тако нису предвиђене казнене одредбе за оператера емисија GHG, за случај да овај оператер не поступа у складу са дозволом за емисију GHG која му је издата. Све ово упућује да ће међународне институције или нека друга лица која буду захтевала заштиту својих права успостављених ратификованим међународним конвенцијама на које се позива Закон, вероватно у будућности утицати на потребу за изменама Закона.

Веома је важно и да се други закони и подзаконски прописи Републике Србије у разумном року ускладе са Законом како не би било потешкоћа и неспоразума приликом његове примене.

Иако Закон ступа на снагу у року од осам дана од његовог доношења, бројне су одредбе Закона чији је почетак примене одложен. Тако на пример одредбе Закона које се односе на оператере ваздухоплова почињу да се примењују од 1. јануара 2023. године, који је уједно и најдужи рок до почетка примене појединих одредби Закона. Требало би истаћи, да ће тек након што се у потпуности отпочне са применом Закона бити могуће сагледати његове пуне ефекте. До тада је потребно да се не застане на почетном системском кораку у борби против климатских промена, и да се ефикасно започне са доношењем подзаконских аката, који ће омогућити његову примену.

Аутор: **Милош Кузман**

Рецензенткиња: **Бранислава Лепотић Ковачевић**